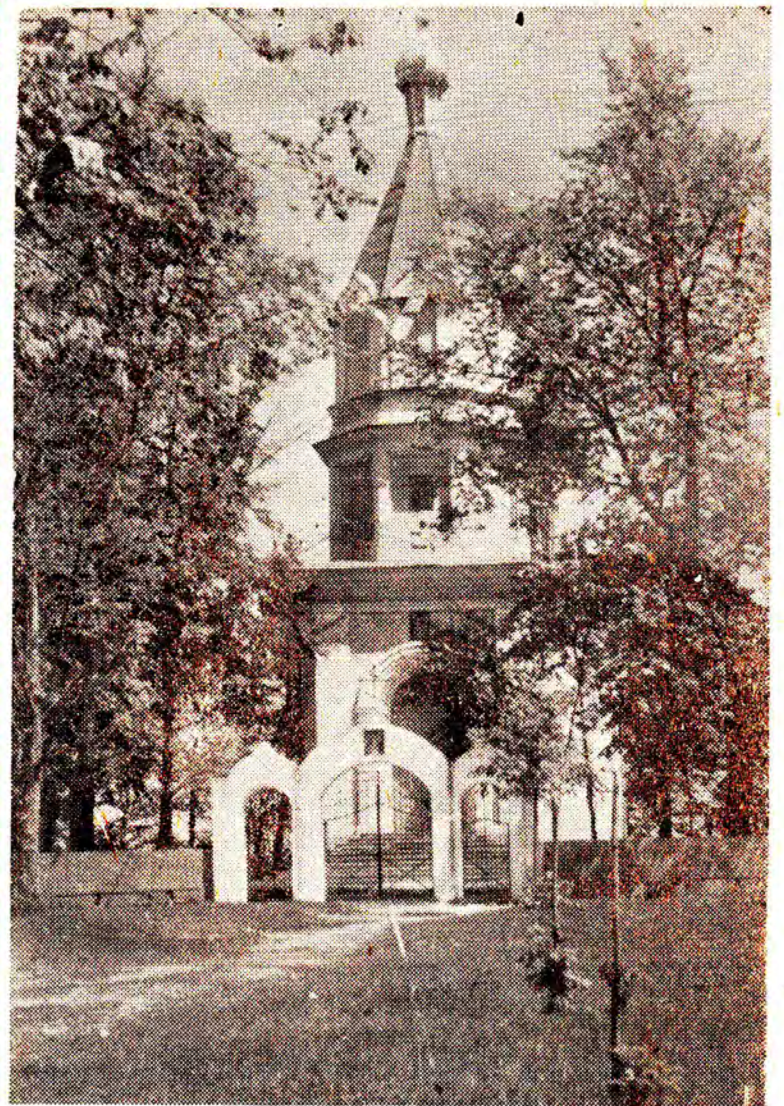
Ніва

„NIWA“ – TYGODNIK BIAŁORUSKI W POLSCE

ГОД I № 42 БЕЛАСТОК, 16 СНЕЖНЯ 1956 г. Цана 60 гр.

Наша архітэктура — Царква ў Малой Нарайцы.
Фото — З. Лясота.

Кадравае аднаўленне

Ва ўсіх партыйных арганізацыях і інстытуцыях, ва ўсіх грамадскіх, Павятовых і Вaяводскіх радах нарадовых, ва ўсіх установах і прадпрыемствах адбываецца цяпер генеральнае аднаўленне кадраў. Па патрабаванню працоўных з дзяржаўнага, палітычнага і гаспадарчага кіраўніцтва адыходзяць людзі, якія дапусціліся ў мінулым цяжкіх памылак, якія страцілі давер'е ў народзе. Масы працоўных на многалікіх сходах, сесіях і канферэнцыях смела выкрываюць кар'ерыстаў, гультаёў, п'яніц, невукаў і выганяюць іх з кіраўнічых пасад. Масы дамагаюцца каб адыйшлі ад улады і ўсе тыя людзі, якія няздольныя аздаравіць і аднавіць нашае жыццё.

І гэта правільна, таму, што не змяняючы людзей нельга адкінуць мінулага, якое багатае злом, нельга вызваліцца ад метадаў сталінізма. Вядома, што кожная сістэма кіраўніцтва, залежыць ад людзей, у руках якіх улада знаходзіцца. Таму не падлягае дыскусіі патрэба такой адновы кіраўнічых кадраў.

Нажаль на некаторых выбарчых сесіях, канферэнцыях ці сходах часта здараецца так, што даходзяць да голасу розныя людзі якія «падчапіліся» да нашай рэволюцыі, якія імкнуцца ўвесь кіраўнічы апарат падцягнуць пад адзін агульны выказнік — «сталінцаў». Такія элементы ачарняюць сумленных, ахвярных дзеячоў, членаў партыі, якія ў мінулым дзеля будаўніцтва соцыялізма займалі самыя цяжкія пасты, якія няслі на сабе ўсю цяжкасць гаспадарчага будаўніцтва, і якія вядома, блудзілі разам з усёй партыяй. У гэтым ліку многа ёсць партыйных і грамадскіх дзеячоў — беларусаў.

Мы ведаем, што некаторыя беларусы на кіраўнічых пасадах дапусціліся цяжкіх памылак у сваёй дзейнасці і яны безумоўна павінны адыйсці ад кіраўніцтва. Але многа ёсць беларусаў — ахвярных людзей, сумленных комуністаў, якіх трэба бараніць перад усякімі дэмагогамі, перад тымі, ад якіх патыхае нацыяналізмам. Вядома, тут павінна перамагчы разважлівасць, якая дапаможа вырашыць гэтае складанае пытанне, а менавіта, ацэньваць людзей.

Трэба мець адкрытыя вочы. Нельга дапусьціць да палітычнай слепаты пры ацэнцы людзей. Цяпер, акрамя таленавітых дзеячоў, якіх у мінулым сапраўды праследвала сталінская сістэма і якім належыцца поўная рэабілітацыя, ёсць такія «мучанікі» сталінскай сістэмы, якіх адсунулі ад «актыўнай» дзейнасці за ашуканства, зладзействы, за поўную арганізацыйную няздольнасць, а таксама за ўсякія цёмныя справы. І яны хапляюцца ўсякіх метадаў у дасягненні сваёй мэты — зноў уключыцца ў «актыўную» дзейнасць.

І такіх «актывістаў» трэба гнаць. Справа ў тым, каб горшых людзей замяніць — лепшымі, каб ацэньваць кожнага чалавека на аснове канкрэтных умоў яго дзейнасці, каб справы нацыянальнасці не адыгрывалі ніякай ролі.

М. Х.

АЛЕСЬ БАЖКО.

СМЯЕЦЦА НАРАЧ

Смяецца Нарач —
Сёння зноў
Рыбак не там закіў снасці,
Бо лодка з невадам яго
Ля берагоў шукае шчасця.
Ды хвалі ў ранішнім пяску
Зацерлі след юнацкай мары.
Дарэмна позіркам хлапец
Усю аколіцу абшарыў.
Дзяўчына клікала — не чуў:
Лускою хваль пакрыўся плёс,
І вецер лодку рыбака
На выглыб з песняю панёс.
Там надвячоркам маладзік
Раскіне залатыя снасці...
Смяецца Нарач —
Зноў рыбак
Не там свайго шукае шчасця.

ЛЕУКА МІРАЧЫЦКІ

Сцежкамі вялікага паэта (2)

А зараз цераз Карэлічы, Гарадзішча — мы накіруемся ў Завоссе. Нас праважаюць задумлівыя бярозы, вербы, якія роўнымі радамі стаяць уздоўж дарогі; пранасяцца зялёныя лугі, пасевы збажыны, акружаныя яблынявымі садамі.

А вось і мястэчка Цырын. Сюды з сваім бліжэйшым сябрам Чачотам Адам Міцкевіч заязджаў да знаёмых. Ян Чачот быў яго равеснік і зямляк, адзін з першых беларускіх этнографаў і фалькларыстаў 19 стагоддзя. Сяброўства паміж Міцкевічам і Чачотам пачалося яшчэ ў Новагрудскай домініканскай школе. Асабліва цесным зрабілася іх сяброўства ў перыяд сумеснага навучання ў Віленскім універсітэце. Яны абодва актыўна прынімалі ўдзел у студэнцкіх арганізацыях. У вачох малодшых таварышаў Міцкевіч і Чачот былі ўзорам чалавечай годнасці і самаадданага служэння агульнай справе. Апрача студэнцкіх арганізацый яны былі звязаны паміж сабою ніцямі інтымных узаемаадносін, сардэчнай дружбы. Ян Чачот разумеў і шанаваў здольнасці свайго калегі. Кожны новы твор Міцкевіча ён сустракаў з пачуццём шчырай радасці і горда[сці] за аўтара. У 1819 годзе, калі адзначалі дзень нараджэння Міцкевіча, Чачот прысвяціў свайму сябру песню на беларускай мове, якая начыналася славамі: «Едзеш міленькі Адам». Песня выражала пачуццё сяброўскай адданасці і пашаны...

Без цябе ўсё тут смутна,
Па табе плача гай,
І рэчкі плывуць мутна,
У жалобе ўвесь край.

Аб сваіх адносінах да Яна Чачота Міцкевіч пісаў яму ў пісьме: «Што датычыцца дружбы, то, клянуся яе святым імям і ўсім, што мне было дорага і што цяпер найбольш дорага, я лічу цябе такім сябрам, якога толькі можна жадаць; я не хачу і не магу мець большага, я ні да каго не быў такім прыхільным і нікога не любіў у такой меры». Едзем далей...

Прасёлачная дарога. Нас сустракае блізкі знаёмы з дзяцінства сельскі пейзаж. Мінаем чараду стройных калдычэўскіх бярозак. Невялікі пад'ём — і паміж дрэў паказаўся каменны абеліск. На ім залаціцца надпіс:

«Тут, у Завоссі, 24 снежня 1798 года нарадзіўся вялікі паэт Адам Міцкевіч». А побач растуць каштаны, ліпы, яблыні. Яны быццам стаяць на ганаровай варце. Паблізу ні адной хаты, але палявыя сцяжынкі не зарастаюць травою. Сюды прыходзяць людзі, кладуць у падножжа абеліска жывыя кветкі, падоўгу затрымліваюцца, быццам яшчэ і яшчэ раз удумліваюцца ў гэтыя простыя словы, у якіх выражана і памяць, і любоў, і гордасць за вялікага земляка.

(Працяг на стар. 3)

« Іграй ...іграй, расказвай, тальяначка мая» — чытай стар 4.

Тыдзень праз фотааб'ектыў

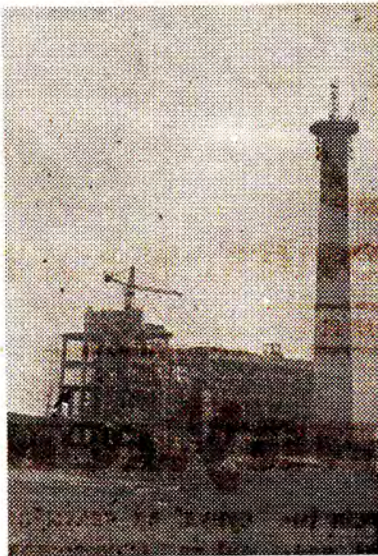

5 і 6 г. м. у Варшаве адбылася нарада рэвалюцыйных груп моладзі. У нарадзе ўдзельнічала больш чым 1500 дэлегатаў і назіральнікаў з усёй Польшчы. (Шырэйшую інфармацыю з нарады друкуем уніз).

На здымку: сакратар Рэвалюцыйнага Камітэта моладзі Варшавы тав. Ленарт, у час перапынку, гутарыць з дэлегатамі Варшавы на тэму праграмы новай арганізацыі.
Фото ЦАФ — Матушэўскі.

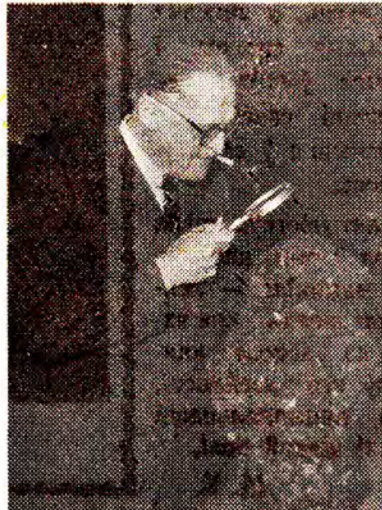
У 1955 г. пры Тэкстыльным прадпрыемстве ў Фастах распачалася пабудова цеплаэлектрацэнтралі. Дагэтуль мантажныя работы выканана толькі ў 50 прац. Зараз праводзіцца мантаж 3-га катла. Згодна з планам першы кацёл меў быць здадзены ў карыстанне ў цякучым годзе. На жаль Беластоцкае прамысловае будаўнічае аб'яднанне не выканала ў тэрміне прац і таму першы кацёл, у найлепшым выпадку, прывядзецца ў дзеянне ў першай чвэрці 1957 года.

На здымку: фрагмент будовы цеплаэлектрацэнтралі.
Фото ЦАФ — Кубяк.

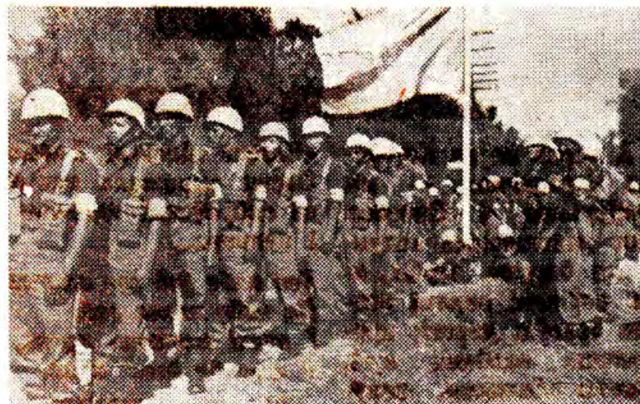

На здымку: салдаты новай Бундасверы падчас абучэння бліз Мітэнвальда. Фото — ЦАФ.

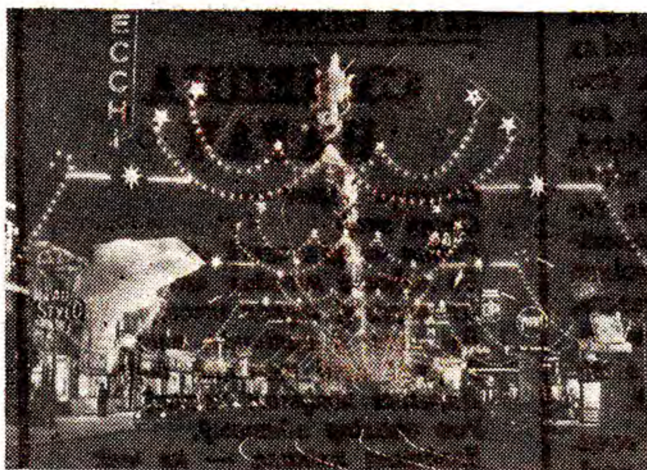

Нядаўна ў мясцовасці Мараско ля Пазнаня знойдзена мэтэор, які важыць 78 кг. «Госця з неба» прывезена ў Кафедру петраграфіі Варшаўскага універсітэта, дзеля праведзення навуковых доследаў.

На здымку: пры мэтэоры мгр. Ежы Пакжыўніцкі.
Фото — ЦАФ

На здымку: парашутысты з Індыі, якія ўваходзяць у склад атрадаў паліцыі ААН, у Эль-Кап ля Порт-Саіда.
Фото — ЦАФ.

На здымку: так выглядае Брусель у святочным уборы.
Фото — ЦАФ

СТАРШЫНЫ І АСПІРЫН.

У Вялікабрытаніі нядаўна выдадзена «Медыцынскі падручнік брытанскага флоту». У ім, між іншым можна знайсці такую параду: «Падчас лячэння хворых маракоў афіцэрам трэба даваць аспірын і віскі, унтэр-афіцэрам — аспірын, а віскі толькі пры цяжкіх выпадках, а матросам ва ўсіх выпадках даваць толькі аспірын».

І ПЕКНАТА НЕ ДАПАМАГЛА.

У час штогадовага свята ў Цурыху швейцарскі аўтамабільны клуб выбраў пэўную 20-цігадовую швейцарку ў якасці «найпрыгажэйшая жанчына за рулём». Такім чынам гэтая пекната традыцыйна ездзіла аўтамабілем па ўсіх вуліцах горада, сустраканэ ўсюды апладысментамі прахожых. Аднак праз некалькі дзён паліцыя прыцягнула яе да адказнасці за... вядзенне машыны без шафёрскага права.

СВЯДОМАЯ ЭКАНОМІЯ

Штотыднёвік «Берлінер Ілюстрыртэ» паведамляе: «У дзень адкрыцця ашчаднай касы ў Батрон прыйшоў пэўны чалавек і заплаціў нязначную суму. Праз некалькі мінут прыйшоў зноў у касу, і ізноў заплаціў (у касу) некалькі грошай. Паўтарыласся так сем разоў. Апошнім разам хістаючыся ледзь выйшаў з памяшкання касы. Прычына? Паветовая ашчадная каса ў Батрон запэўніла, што кожны кліент, які ў дзень яе адкрыцця заплаціць у касу хаця нязначную суму, бясплатна атрымае кілішак гарэлкі.

НА ЎЛАСНУЮ СКУРУ.

У швейцарскім штотыднёвіку «Ільюстрэ» быў змешчаны артыкул пад загалоўкам «Учарашні вораг», у якім гаворыцца аб тым, што ў доследным цэнтры ў Брэтіні знаходзячымся 30 кіламетраў на поўдзень ад Парыжа абучаюцца пілоты будучай заходненямецкай Люфтвафе.

Пяць з іх былі членамі даўнейшай фашысцкай авіяцыі, а іх камандзір Альберт Вернер з'яўляўся членам штаба гітлераўскай авіяцыі. Французскія лётчыкі вучаць іх лятаць на звышгукавых самалётах.

А ці памятаюць яны мінулае?

Са з'езду рэвалюцыйных груп моладзі

6 і 7 снежня адбыўся ў Варшаве Усепольскі з'езд прадстаўнікоў рэвалюцыйных груп моладзі. Ініцыятарам з'езду былі групы маладзёжных рэдакцыяў «Попросту» і «Валька млодых».

Насоўваецца пытанне: ці патрэбны быў такі з'езд? Несумненна так. Далей не можна было чакаць. ЗМП у практыцы не існуе. На шматлікіх сходах, нарадах, канферэнцыях моладзь сказала: такой арганізацыі, якой быў дагэтуль ЗМП, мы не хочам. Прычынай такога становішча, найкарачэй гаворачы, быў факт, што ЗМП у практыцы штодзённага жыцця не ажыццяўляў сваёй праграмы. Дрэнная канцэпцыя, у выніку якой сарганізавана ЗМП, не давала магчымасці моладзі, ні ўсебаковаму развіццю і творчай працы. Моладзь сказала — не! І неіснаванне ЗМП сталася фактам.

Ці гэта абазначала, што моладзь не хоча мець сваёй рэвалюцыйнай арганізацыі? Не. Моладзь хоча актыўна працаваць дзеля пабудовы сацыялізма ў Польшчы. Сацыялізма ў поўным гэтага слова значэнні. Каб магчы дзейнічаць, ва ўсёй краіне сарганізаваліся рэвалюцыйныя групы моладзі. Колькасць іх цяжка сення акрэсліць. У самым толькі Вроцлаўскім ваяводстве было іх аж 25. Такая-ж сітуацыя была і ў іншых ваяводствах. У іх згуртувалася найбольш актыўная, поўная энтузіязму моладзь, сапраўдныя маладыя рэвалюцыянеры.

Розныя прынялі назвы гэтыя групы. Рэвалюцыйны Саюз Моладзі, Сацыялістычны, Камуністычны і г. д. Адно было ў іх супольнае марксіцка - ленінская ідэалогія, а мэтай — пабудова сацыялізма.

І таму сення, ў перыяд падрыхтоўкі да выбараў, у перыяд, калі трэба актыўна працаваць у мэтах ажыццяўлення пастаноў VIII Пленума, трэба было неадкладна згуртаваць раскіданыя па ўсёй краіне групы. Сталася гэта на ўспамянутым з'ездзе. Моладзь вырашыла і прыняла пастанову: Рэвалюцыйны Саюз моладзі (РЗМ — Рэвалюцыйны звёнзэк млодзежы) — існуе.

У спрэчках на з'ездзе былі розныя становішчы, розныя арганізацыйныя канцэпцыі. Найбольш было галасоў на тэму — ці сарганізаваць адну арганізацыю, якая згуртоўвала-б моладзь з усіх асяроддзяў, ці ў паасобных асяроддзях: рабочым, сялянскім і інтэлігенцкім асобна. Кіравала-б працай паасобных асяроддзяў каардынацыйная камісія Моладзь аднак прыняла першую канцэпцыю. РЗМ— згуртоўвае моладзь усіх асяроддзяў. Былі таксама невялікія розніцы і па праграмных справах. Былі яны аднак мала істотныя і ў выніку спрэчак становішчы паасобных груп былі ўзгоднены.

Прынята на з'ездзе адозву да моладзі, апрацавана праграму дзеяння на перыяд да кангрэса моладзі, на якім будуць прыняты праграма і статут арганізацыі. Паклікана да жыцця арганізацыйную камісію кангрэсу і камісію, якая апрацуе праграму арганізацыі і яе статут.

* * *

Актыўна ўдзельнічала ў з'ездзе беларуская моладзь. У выніку развалу ЗМП — беларуская моладзь сарганізавала свае рэвалюцыйныя групы. Сарганізаваліся яны ў Варшаве і на Беласточчыне. Прадстаўнікі гэтых груп былі на з'ездзе. Ад імя ўспамянутых груп беларускай моладзі выступаў на з'ездзе тав. П. Сіповіч з Варшавы.

Гаварыў ён аб рэвалюцыйных і культурных традыцыях польска - беларускай дружбы. Гаварыў аб супольнай барацьбе палякаў і беларусаў за нацыянальнае і сацыяльнае вызваленне. Запэўніў ён прысутных, што беларуская моладзь будзе заўсёды з тымі, якія будуць актыўна будаваць у Польшчы сацыялізм. Прамову тав. Сіповіча горача прынялі ўдзельнікі з'езду. Гучныя апладысменты падчас прамовы і пасля яе закончэння найлепш аб гэтым сведчаць. Высокую ацэнку гэтай прамовы даў «Штандар млодых». Між іншым у газеце пішацца, «адной з самых цікавых прамоў на з'ездзе было выступленне прадстаўніка беларускай моладзі тав. Сіповіча». Падобную ацэнку даў і «Экспрэс вечорны». Моладзь з абурэннем гаварыла аб шавіністычных выбрыках, якія здараюцца на Беласточчыне супраць беларусаў. (Гаварыў аб гэтых справах у сваёй прамове тав. Сіповіч).

У час перапынкаў моладзь з іншых ваяводстваў падыходзіла да дэлегацыі беларускай моладзі гутарыла з ёй на тэму шавіністычных выбрыкаў, выказваючы сваё абурэнне і падтрымку ў барацьбе з гэтай з'явай. Ды і наогул наша дэлегацыя з'ўлялася аб'ектам вялікага зацікаўлення. У гутарках таварышы гаварылі нам «Мы заўсёды з вамі». «Мы вам дапаможам у вашай барацьбе з нацыяналізмам і шавінізмам».

Тут трэба сказаць, што прамова дэлегата беларускай моладзі на з'ездзе была для вялікай колькасці дэлегатаў «адкрыццём Амерыкі». Гэта яшчэ раз пацвярджае факт, што польскае грамадства вельмі мала, амаль зусім, не ведае аб справах нацыянальных меншасцей пражываючых у Польшчы.

Многім маладым людзям толькі на з'ездзе адкрыліся вочы на гэтыя справы.

У рэзалюцыях і пастановах з'езду моцна пастаўлена справу шавіністычных выбрыкаў. Гэта нас вельмі цешыць. Прадстаўнікі беларускай моладзі ўвайшлі ў склад выбраных на з'ездзе камісіяў. У арганізацыйную камісію выбрана тав. Сіповіча а ў статутова-праграмную — тав. Я. Хілімానюка.

М. МАТЭЙЧУК

Сцежкамі вялікага паэта

(Працяг са стар. 1.)

Дом, у якім убачыў свет будучы паэт, амаль нічым не адрозніваўся ад сялянскіх хат — звычайны шляхецкі засценак: хата на дзве палавіны з саламянай страхой і ганкам, свіран, хлеў, а пры іх калодзежны журавель. Бацька паэта Мікалай Міцкевіч, прадстаўнік дробнапамеснай шляхты, быў адукаваным чалавекам. Ён добра ведаў і любіў паэзію, нават сам пісаў вершы. Будучы адвакатам пры Новагрудскім судзе, Мікалай Міцкевіч здабыў папулярнасць як заступнік пакрыўджаных сялян і дробнай шляхты.

У Завоссі Адам Міцкевіч жыў не доўга. Калі яму споўнілася тры гады, бацька, Мікалай Міцкевіч, пакінуў сядзібу і пераехаў разам з сям'ёю ў Новагрудак, дзе працаваў адвакатам. Але і пазней, калі Адам Міцкевіч жыў у Навагрудку, вучыўся ў Віленскім універсітэце, не забываў роднага хутара. У час канікул паэт прыязджаў да сваякоў, гасціў у іх, любіў разам з імі падарожнічаць па родных мясцінах, збіраць грыбы, хадзіць на паляванне. Ён наведваў суседнія вёскі, адпачываў на беразе Калдычэўскага возера. Паводле падання, тут у яго ўзнікла задума і нарадзіліся першыя строфы балады «Тукай», або выпрабаванне дружбы, якую пасля закончыў яго сябра Эдвард Адынец.

І вось мы зноў у дарозе. Выязджаем на Навагрудскі шлях — шлях Міцкевіча, як прынята яго называць у народзе. Зварочваем на права... Раённы цэнтр Гарадзішча. Адсюль мы трымаем кірунак на вёску Карчовая. Нас праваджае густы лес. Галіны дрэў, якія звісаюць над дарогай, ствараюць казачны калідор. Здаецца, што яго зрабіла чалавечая рука. Раптоўна лес раступіўся, праязджаем міма Кутаўскай воднай электрастанцыі. Яшчэ адзін пад'ём — і перад нашымі вачыма адкрыўся від на старадаўні парк.

Туганавічы.

Мы спыняемся каля высокіх дрэў. Шэсць ліп ствараюць прыгожую альтанку. Гэта пад ценем іх паэт сустракаўся з Марыляй Верашчака, вялікае пачуццё кахання да якой ён пранёс праз усё сваё жыццё і творчасць. Дрэвы старыя, але яны і сёння, як магутныя веліканы, горда ўзвышаюцца над паркам і нібы поўнапраўныя гаспадары агладаюць свае ўладанні. Аб іх сумаваў паэт на чужыне:

Родныя дрэвы! Калі неба дазволіць,
Каб да вас я вярнуўся, да сяброў сваіх старых,
Ці знайду яшчэ вас? Яшчэ вы жывыя?

Так, гэтыя дрэвы яшчэ жывуць. Яны многае бачылі на сваім вяку, добра памятаюць апошнія тры вайны, якія моцна змянілі стары парк. Ён парадзеў, некаторыя дрэвы засохлі, абпаленыя бязлітаснай маланкай, але і сёння ён прыгожы!

Вясною тут распускаецца бэз, шматгадовыя каштаны ўздымаюць да неба свае белыя свечы, цвітуць яблыні, над сажалкай шумяць вербы.

А вось і падмурак, дзе стаяў дом бацькоў Марылі Верашчака. Ён знаходзіцца недалёка ад альтанкі.

Многія ведаюць аб тым, што паэт пасадзіў у парку бярозку. Усе, хто прыязджае сюды, стараецца пераканаць сябе, а потым і другіх, што ён бачыў бярозку, што быццам-бы яна і сёння расце. У парку ёсць некалькі бяроз і паспрабуйце сярод іх адшукаць тую, якую пасадзіў паэт.

У народзе жыве такая легенда:

Аднойчы пры сустрэчы Адам Міцкевіч выказаў Марылі сваё сумненне. «Мы не будзем з табою шчаслівымі». Дзяўчына старалася пераканаць яго ў адваротным. Тады паэт рашыў, што лепшай сведкай іх шчасця будзе бярозка, якая недалёка, тут-жа, расла. Ён выкапаў яе і пасадзіў у звычайны сялянскі дзіравы кошык: «Няхай яна расце і стане памяццю аб тым, што быў час, калі дзяўчаты выходзілі замуж без кахання», — сказаў паэт. У гэты дзень Марыля многа праліла слёз. Ад распачы яна хацела бярозку вырваць, знішчыць. Але вырваць з сэрца каханне да Адама аказалася немагчымым. Марыля прыходзіла даглядаць бярозку. Кошык разам з дрэўцам яна абсыпала зямлёй. Бярозка паступова набірала сілы, глыбока пусціла карэнні, стала пышнай і прыгожай быццам дзяўчына на выданні...

Прайшло нямнога часу, а многае змянілася. Марыля выехала з Туганавіч, паэт назаўсёды пакінуў родныя мясціны, а бяроза расла.

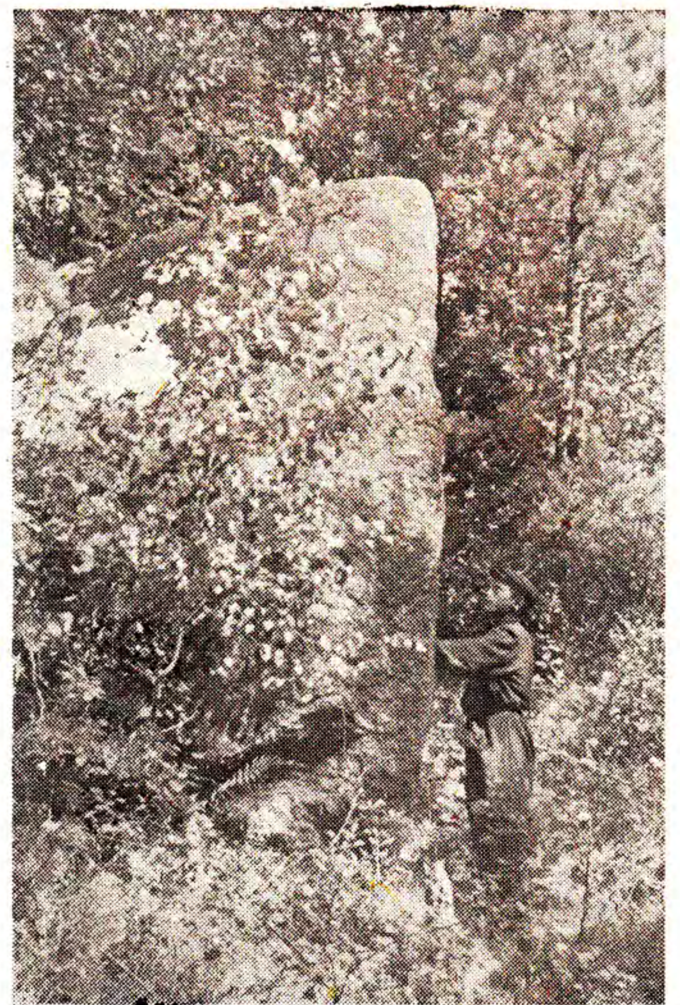
Жыхары навакольных вёсак добра памятаюць яе. Галіны на ёй былі доўгімі, гібкімі, а лісцёвае ўбранне — раскошным, святочным. Але зараз, чамусьці ва ўсіх складалася ўражанне, што бяроза плача, што яе доўгія галінкі — гэта слёзы, якія пралівае Марыля па сваім каханым...

Доўгія гады бяроза не баялася ні ветраў, ні буры. Перад першай сусветнай вайной яна занемагла. Ляснік клапатліва даглядаў дрэва, каля яго камля насыпаў метр зямлі. Сілы бярозы былі ўсё-такі слабыя. У 1916 годзе яна загінула.

Дзяўчаты, наведваючы парк, не могуць звыкнуцца з думкай, што бярозы няма. Яны ахвотна раскажуць многа легенд, паданняў аб ёй. «Бяроза расце, умейце яе адшукаць — яна ўзнагародзіць вас шчасцем», — гавораць яны.

Разглядзеўшы парк, мы накіруемся па палявой сцяжынцы, якая прывядзе да глыбокай лагчыны, акружанай хвойнымі і лісцёвымі дрэвамі. У гэтым маляўнічым кутку ляжыць велізарны камень. Ён нагадвае нешта накшталт гіганцкага п'едэстала, трыбуну, з якой вось, вось павінен выступіць прамоўца. Магчыма гэта і была калісьці трыбуна. Тут збіраліся члены вольналюбівага таварыства, горача абмяркоўвалі свой статут — «працаваць на карысць радзімы, навукі і дабрачыннасці».

Каля гэтага камня Адам Міцкевіч і яго сябры — філарэты далі клятву на вернасць сваім ідэалам, а трыбуна, на якой свабодна змаглі змясціцца ўсе ўдзельнікі, толькі што створанага гуртка, і па сённяшні дзень у народзе носіць традыцыйную назву — «Камень філарэтаў».

Камень філарэтаў.

Па дарозе то падымаючыся, то апускаючыся з невялікіх пакатых пагоркаў мы рухаемся далей; на некалькі хвілін затрымліваемся ў Варончы каля васьмісотгодняга дуба. Нельга не залюбавацца гэтым старэйшым помнікам беларускай прыроды, пад густым шатром якога не раз знаходзіў гасцінны прытулак паэт. Паспрабуем яго абняць... Але не так проста. Патрэбна адзінаццаць чалавек.

Плужынскі бор.

Паварот, і раптоўна між ствалоў сасновых дрэў і густых галін бліснула люстранай гладдзю Свіцязь.

Спыняемся амаль ля самага берага. Над вадою, нібы гронкі залатога вінаграда, звісаюць галіны бярозы. Тут растуць векавыя дубы, вязы, грабы і ўсе разам ствараюць велізарны вянок.

Навокал цішыня... А хвалі плешчуцца, б'юцца аб бераг, коцяцца назад і зноў наступаюць у брызгах і пене...

Паглядзіце! Тут нельга не быць паэтам...

Беларускі народ склаў многа легенд і паданняў аб возеры Свіцязь. Адны з іх расказваюць, што на дне возера знаходзіцца горад і палац, якія затоплены па просьбе (малітве) безабаронных дзяўчат у час нашэсця ворагаў. Другія легенды гавораць аб з'яўленні над возерам русалак, якіх завуць свіцязянкамі.

Любімае возера паэта. Па сваёй прыгажосці яно сапернічае з найпрыгажэйшымі азёрамі Еўропы — Жэнеўскім возерам і возерам Рыца. Тут, у казачным кутку Беларусі, Адам Міцкевіч, заўсёды знаходзіў натхненне, а народныя легенды, паданні, песні, назаўсёды ўвайшлі ў яго сэрца, каб потым гулкім рэхам прагучаць у неўміручых радках балад і паэм.

Каго не зачароўвае прыгожасць Свіцязі?! Возера стала любімым месцам адпачынку працоўных. У выхадныя дні сюды прыязджае моладзь з навакольных калгасаў. Штогод тут спраўляецца свята песні. І тады над возерам гучыць музыка, гучаць беларускія народныя песні, якія так любіў слухаць паэт. Затым іх змяняюць другія, новыя песні, песні аб працы, аб міры...

Мы заканчваем падарожжа па сцежках вялікага паэта. З імі мы развітаемся і паабяцаем, што да іх яшчэ вернемся.

ЛЕУКА МІРАЧЫЦКІ
Новагрудак
жнівень 1956 г.

Від на возера Свіцязь

Помнік Янку Купалу і Якубу Коласу

Імёны народных паэтаў Беларусі Янкі Купалы і Якуба Коласа шырока вядомы не толькі ў Беларусі, але і далёка за яе межамі. Светлая памяць аб народных песнярах будзе вечна жыць у сэрцах працоўных. Іх імёнамі названы вуліцы і плошчы беларускіх гарадоў, тэатры і бібліятэкі, калгасы, школы і прамысловыя прыдпрыемствы. У сталіцы рэспублікі — Мінску створан літаратурны музей Янкі Купалы, а на радзіме паэта, у вёсцы Вязынка Радашковіцкага раёна адкрыт яго філіял. У скверы, на Цэнтральнай плошчы ўстаноўлен бюст Янкі Купалы. Імем Якуба Коласа названы Мінскі паліграфічны камбінат, плошча, на якой ён пабудаван, інстытут мовазнаўства і фундаментальная бібліятэка Акадэміі навук БССР.

У Мінску будуць узведзены помнікі народным паэтам Беларусі Янку Купалу і Якубу Коласу. Дзяржаўны камітэт Совета Міністраў Беларускай ССР па справах будаўніцтва і архітэктуры і Саюз архітэктаў БССР аб'явілі адкрытыя конкурсы на складанне праектаў гэтых помнікаў. Помнік Янку Купалу будзе ўстаноўлен перад будынкам Беларускага Дзяржаўнага ордэна Леніна вялікага тэатра оперы і балету, а Якубу Коласу — на плошчы яго імя.

(БЕЛТА).

ВЫКРЫВАЕМ МЯСЦОВЫЯ РЭЗЕРВЫ

Шырэй выкарыстоўваць мясцовыя паклады гліны

Адным з дадатных бакоў новага пяцігадовага плана — плана развіцця народнай гаспадаркі Беластоцкага ваяводства з'яўляецца так званы «курс на актывізацыю» адсталых у эканамічных і культурных адносінах нашых невялікіх гарадоў і мястэчак. Гэтым пытаннем, безумоўна, трэба было заняцца значна раней, таму, што пачынаючы ад 1946—1948 гадоў іх развіццё стрымалася. Мэтай майго артыкула не з'яўляецца выкрыццё прычын агульнага занепаду невялікіх гарадоў, але настаў ужо час, каб сур'ёзна задумацца над гэткім пытаннем і знайсці выхад з узнікшага цяжкага становішча. Калі ўжо гаворыцца аб планаваным уздыме, які мае даканацца пры дапамозе развіцця ў гэтых гарадах кааператыўнай і прыватнай прамысловасці, рамяства, гандлю і г. д. мне хочацца звярнуць увагу на магчымасць выкарыстання ўсіх мясцовых відаў карысных выкапняў, а ў першую чаргу — гліны. Яны могуць быць базай развіцця прамысловасці будаўнічых матэрыялаў. Тым больш, што пытанне выкарыстання гліны звязваецца не толькі з праблемай актывізацыі невялікіх гарадоў, але таксама з ростам патрэб нашага жыллёвага будаўніцтва і востра пастаўленым на VIII-ым Пленуме ЦК ПЗПР пытаннем задавалення патрэб усяго сялянства ў будаўнічых матэрыялах.

У сучасны момант, пры недастатковым геалагічным даследванні Беласточчыны, гліна з'яўляецца найбольш вартасным і карысным выкапнем. Яна знаходзіцца ў большай ці меншай колькасці амаль усюды. Найчасцей нам вядомы толькі тыя паклады гліны, якія знаходзяцца на паверхні зямлі, або тыя, якія былі выпадкова адкрыты насельніцтвам. Гэтыя паклады гліны пры невялікіх затратах працы на паверхневае свідраванне дзеля вызначэння якасці і колькасці гліны, могуць быць эксплуатаваны. Але ёсць яшчэ шмат высокаякаснай гліны пакрытай тоўстым слоям зямлі, а таксама гліны, свядома скрыванай насельніцтвам, — каб не страціць «добрай зямлі».

Але вернемся да пытання выкарыстоўвання гліны ў найбольш вядомым мне Гайнаўскім павеце. Вось некаторыя даныя выступаючых месцанараджэнняў гліны.

Нр.	Назва мясцовасці	Плошча ў га	Таўшчыня пакл. у м	Адлегласць ад лепшых дарог або гарадоў	Заўвагі
1	Анцуты	3-4	2-3	прасякае шасэ.	добрай якасці
2	Белавежа	?	2-10	„ „	з валунамі
3	Баковае	10-15	?	2 км да нараўкаўскага шасэ	
4	Дольнае	1-3	1	1 км да Гайнаўкі	глей
5	Дубічы Асоч.	3-5	1-1,5	„ „ „	
6	Кляшчэлі	5	0,5	прасякае шасэ	
7	Курашэва	?	1	да шасэ 5 км	
8	Новае Бераз.	10	0,5	„ „ 0,5 км	з валунамі
9	Агароднікі	2	1,5	„ „ 8 км	
10	Прагалі	?	1	„ „ 2 км	
11	Пшыбудкі	?	0,5	„ „ 2 км	
12	Рудка	?	2	„ „ 10 км	
13	Сакі	5	1,5	„ „ 2 км	
14	Трасцянка	10-30	2-8	„ „ 2 км	добрай якасці
15	Трывежа	?	2	„ „ 2 км	

Аўтар не прэтэндуе на поўную, усебаковую характарыстыку месцанараджэнняў гліны ў павеце і застаецца ўпэўненым, што больш дэталёвыя даследванні далі-б значна лепшыя вынікі. Аўтар хоча паказаць, што Гайнаўскі павет мае велізарныя запасы гліны, і, што яны яшчэ вельмі мала выкарыстоўваюцца. Гліна знаходзіцца на тэрыторыі амаль кожнай Грамадскай Рады, а ўсюды адчуваецца недахоп цэглы. Па-мойму, у кожнай грамадзе неабходна арганізаваць адну або дзве цагельні. Могуць гэта быць дзяржаўныя прадпрыемствы, вытворчыя кааператывы, а нават індывідуальныя. Табеля месцанараджэнняў гліны паказвае, што такія прадпрыемствы могуць быць закладзены нават паблізу адсталых мястэчак, як Белавежа, Нараўка. Можна было-б пашырыць цагельню ў Кляшчэлях, пабудаваць некалькі механізаваных цагельняў вакол прамысловага цэнтра — Гайнаўкі і ў многіх іншых месцах.

Цяпер у цэлым Гайнаўскім павеце працуе толькі тры цагельні: у Трасцянцы, Новым Беразове і Кляшчэлях. Іх прадукцыя не перавышае 3 мільёнаў штук цэглы ў год, з чаго значная частка адразу забіраецца на патрэбы дзяржаўнага будаўніцтва, рэшту — найчасцей бракі, прадаецца насельніцтву. На кожнага жыхара Гайнаўскага павета прыпадае прыблізна па 2—3 цэглы ў год. Ці-ж не замала? Аб якім будаўніцтве з цэглы можа думаць наш селянін, калі яму не хапае гэтага «золата» нават на рамонты печак, комінаў і да т. п.

Трэба як найхутчэй дабіцца прадукцыі цэглы ў якіх 100 разоў больш на душу насельніцтва, чым маем у 1956 годзе. Толькі тады зможам задаволіць першыя патрэбы насельніцтва.

У 1949 годзе тагачасны старшыня Павятовай Рады ў Бельску тав. Кусьмерэк прыступаючы з цэлай энергіяй да арганізавання кааператыўных цагельняў, здаецца, меў на ўвазе поўнае задавальненне патрэб мясцовага будаўніцтва і насельніцтва. Дарэчы будзе тут гістарычны сказ, што Кусьмерэк «застаў павет драўляным, а хацеў пакінуць яго мураваным», бо праз некалькі месяцаў арганізаваў толькі на тэрыторыі сучаснага Гайнаўскага павета аж 7 цагельняў, з якіх усяго 3 праіснавала ўвесь перыяд эканамічнага беспраўя ад 1949 да 1956 года.

Гэтая, вельмі цэнная ініцыятыва занепала таму, што паклады гліны даследваныя толькі паверхоўна, часта былі непрыдатнымі для прадукцыі цэглы ў выніку чаго атрымоўваліся вялікія страты. Адпаведныя улады не аказалі ў час дапамогі, а ініцыятар пачынання быў адміністрацыйна пакараны.

Сучасная палітыка нашага Урада і Партыі стварае ўмовы да новага буйнага ўздыму дробнай прамысловасці. Такі ўздым адбыўся-б вельмі хутка калі-б жыхары былі ўпэўнены, што будаўніцтва дзяржаўных, або кааператыўных цагельняў прынясе ім матэрыяльныя выгады, што яны будуць мець дастаткова цэглы, і, што за кожны метр зямлі ўзятай пад будаўніцтва гэтых прадпрыемстваў атрымаюць адпаведную зваротную плату грашыма, або добрай заменнай зямлёй. Трэба спадзявацца адкрыцця і прыватных цагельняў. Неабходна звярнуць большую ўвагу на поўнае выкарыстанне пакладаў гліны, на пытанне працоўнага забеспячэння цагельняў, а таксама на пытанне забеспячэння іх дрэвам да выпальвання цэглы.

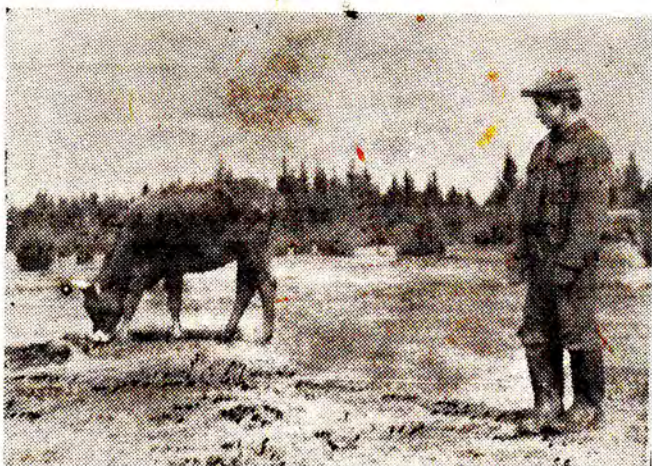
Нельга дапусціць да поўнага знішчэння астанкаў нашых слаўных лясоў.

У новай пяцігодцы неабходна ўзяць курс на больш поўнае выкарыстанне пакладаў гліны і мясцовых рэзерваў рабочай сілы, трэба дабіцца задавальнення патрэб насельніцтва ў цэгле.

В. ЮЗВЮК.

Іграй, іграй, расказвай...

Зараз за Новай-Воляй дарога паварочваецца ўлева і ўжо з першага ўзгорку відаць як на далоні абкружаную цёмна-зялёным вянком маленькую вёсачку Плянту.

...за гэты гармонік Юрка цэлы год пасвіў у таго гаспадара каровы... Фото — І. Р.

Нават ніхто і ніколі не звяртае ўвагі на 17-ці гадовага пастуха Юрку Дзіманя, які абарваны, ў вялізных гумавых ботах, пры дарозе пасе худзенькія каровы.

Што-ж, такіх шмат сустракаем пры дарозе... Іх нават і не адрозніш адзі[illegible] другога... Але якосьці позным вечарам, калі «зноў замерла ўсё да світання» раптам пачуліся гукі гармоніка. Пачаткова ціхія, нясмелыя, калі-некалі фальшывыя, — заўсёды як хтосьці выпрабоўвае інструмент — а потым штораз мацнейшыя, пэўнейшыя і... палілася мелодыя вядомых і невядомых песняў, пераліваласа па-над расістым лугам і палеткамі (ніколі так голас не йдзе звонка як увечар), адбівалася ў лесе шматлікім рэхам і вярталася зноў пад пакрытыя саломай стрэхі хаты.

— Юрка зноў іграе — сказаў хтосьці ў цемры адрыны, шукаючы сабе месца на сене. Гэта той, што каля дарогі каровы пасвіў, як мы ехалі ў поўдзень — дадаў — ён так што вечар іграе. Праўда, што нават досыць прыгожа іграе — сказаў тонам, які выключаў адмоўны адказ.

Гісторыя Юркі Дзіманя — такая сама, як і іншых вясковых хлопцаў. Кожны з іх мае якіясьці імкненні. Адзін любіць сталярку, другі піша вершы, іншы малюе, іншы зноў (— бо гэтакіх не толькі на вёсцы дзяўчаты вельмі паважаюць) — хоча іграць на гармоніку, альбо на скрыпцы.

Адкуль яны вучацца гэтага мастацтва? А хто іх ведае... Усе яны маюць не больш як па чатыры класы пачатковай школы. Юрка ніздзе і ніколі не вучыўся іграць. Маці — удава, не магла яму купіць так пажаданага гармоніка. Але ў суседняй вёсцы ўбачыў Юрка ў аднаго гаспадара стары, непатрэбны гармонік. Як яго здабыць?

За гэты гармонік Юрка цэлы год пасвіў у таго гаспадара каровы і такім чынам, стаў шчаслівым уласнікам так пажаданага інструмента.

А потым выігрываў усе мелодыі, якія дзе толькі чуў і якія яму самі прышлі да галавы.

Юрка вельмі хацеў-бы вучыцца іграць (што-ж парадзіш, калі ён ужо такі), зноў пасьвіў-бы каму за гэта каровы — іншай заплаты Юрка не мае... Юрка ніколі не фатаграфаваўся і да гэтага часу не бачыў фотаапарата.

...«Іграй..., іграй, расказвай, тальяначка мая» — зноў палілася і перабівала галасы салаўёў дзе-ні-дзе фальшывая мелодыя.

Расказвай — думаю сабе — як многа чаго яшчэ Юрка не бачыў, як многа яшчэ правошта не ведае. Як што дзень і вечар пераліваецца ў эфіры тысячы мелодый, а іх ніхто ў такой Плянце не чуе — яна не радыёфанізавана.

Як многа яшчэ ёсць у нас такіх Плянтаў і такіх Юркаў, — «Янкаў Музыкантаў», пра якіх ніхто яшчэ не ведае.

Эх — іграй — іграй — расказвай...

І. ВЕРАС.

Дрэнна працуе кіно ў Ружанымстоку

Жыхары ўсіх навакольных вёсак каля Ружанастоку звяртаюцца са скаргай у ОЗК, што кіно, якое існуе ўжо два гады ў Ружанымстоку, вельмі дрэнна працуе і няма з яго ніякай карысці.

Перш за ўсё няма там дакладнага раскладу фільмаў, ані гадзін, у якіх яны будуць дэманстравацца. Усё гэта залежыць ад кінааператараў, якія калі захочуць, тады і дэманструюць.

Таксама дрэнныя ёсць там апараты, бо вельмі часта псуюцца.

З увагі на зімовы сезон гэта справа з'яўляецца вельмі важнай. (Р)

Супольнымі сіламі...

...Пабудавана школу ў Наройках, Семятыцкага павета, якая мае 25 навучальных залаў, зал для фізкультурных заняткаў, а таксама памяшкання для настаўнікаў.

Апрача помачы ад школьных улад асабліва вялікі шмат працы пры пабудове школы даў Бацькоўскі камітэт гэтай школы, і ўсе жыхары вёскі Наройкі, якія могуць быць прыкладам для другіх вёсак. Р.

Беларускі перыядычны друк на эміграцыі

У рэдакцыю трапіў матэрыял, з якога даведаліся мы аб беларускім друку на эміграцыі ў 1952 годзе.

За 1952 год зарэгістравана на эміграцыі 36 розных перыядычных выданняў, якія падзяляюцца паводле краін, дзе знаходзіцца беларуская эміграцыя, гэтак:

Англія — 3; Аўстралія — [illegible]; Бельгія — 1; ЗША — 11; Італія — 1; Канада — 7; Нямеччына — 8; Францыя — 2.

З гэтага ліку па тэматыцы яны падзяляюцца: агульнагрaмадскія 22; літаратурна-навуковых — 4; маладзёжныя — 4; рэлігійна-грамадскія — 4; гумарыстычныя — 2.

Крынкаўскія ўспаміны

Настала сцюдзённая зіма 1943 года. Мароз пакрыў шыбы вокан цудоўнейшымі ляснымі краявідамі. Па вечарах збіраліся ў хатах людзі. Расказвалі анекдоты, гулялі ў карты, працягвалі бясконцыя ўспаміны з мінулага, гутарылі аб палітыцы. Ніхто аднак не меў яснага ўяўлення аб тагачасным палітычным становішчы, у нікога не было радыёпрыёмніка — хто і меў раней які-небудзь радыёпрыёмнік, то стараўся яго як найхутчэй пазбыцца баючыся расстрэлу.

У сувязі з гэтым успомнілася мне тут адно смешнае здарэнне.

Было гэта дзесь пад восень. Наш сусед меў прыгожы сад на які не адзін з нас «вастрыў зубкі». І вось аднойчы, раніцой... о які жах!... у густой, пажоўклай траве саду невядома адкуль знайшліся нейкія бліскучыя, падаўгаватыя «штучкі». Ніхто не ведаў, што гэта такое?.. міны не міны, а мо' якая іншая дрэнь. Гаспадар праз доўгі час не заходзіў у сад. Спелыя яблыкі і грушы падалі ў жаўцеючую траву, гнілі. А і сярод нас — хлапчукоў таксама не знайшлося адважных «ісці ў яблыкі і грушы». Кожны з непакоем пазіраў на паблісківаючыя ў траве гэтыя дзіўныя рэчы.

Пасля аказалася, што было гэта нішто іншае, як... звычайныя лямпы ад радыёпрыёмніка. Відавочна нехта меў радыёпрыёмнік і са страху перад пакараннем смерцю фашыстамі, пабіў яго а лямпы выкінуў у чужы гарод.

І вось у тую сцюдзёную зіму, я ўпершыню пачуў пра партызанаў. Потым мая маці аднекуль даведалася, што існуе патаемная беларуская школа, якую стварыў нейкі Сяргей, што працаваў у пякарні. Мая бабуля вынайдвала недзе ўцалелыя савецкія падручнікі, матка закупіла ў спекулянтаў крыху сшыткаў і... на адвячорку пайшоў я ў школу. Знаходзілася яна ў старэнькай хаціне — руіне Монькі пры Гродзенскай вуліцы ў Крынках. Аказалася, што ёсць нас там даволі многа. Сярод вучняў — «падпольшчыкаў» апынуліся мае сардэчныя сябры і сяброўкі, як: Лёга і Аля Анісімовіч, Шура Анісімовіч, Віця, Галя і Ірка Кузьма, Юрка Анісімовіч, Зюнік Мянько і інш. Зышлася дружная сям'я.

Вучыліся мы пры шчыльна завешаных вокнах, за доўгім сталом, сядзелі на пачарнелых ад старасці сялянскіх лавах. Нашым настаўнікам быў рослы, чарнявы, аб строгім выглядзе чалавек, якога ў Крынках усе называлі Сяргеем.

Дамоў вярталіся мы позна ўвечары, малымі групкамі, асцярожна ступаючы па сыпкім, намерзнутым снезе. Толькі калі групка з нашае вуліцы ўваходзіла ў Польны завулак, тады заводзіліся ў нас ажыўленыя размовы.

Узамен за навучанне, нашыя бацькі перадавалі праз нас плату натурай, як: крупы, каўбаса, сала і інш. Што пэўны час, наш настаўнік недзе знікаў. Тады замяняў яго вясёлы, жартаўлівы Міша, які займаўся рамесніцтвам. Такімі заменамі мы былі вельмі рады. Міша не ставіў нас на калені ў кут, не ўпісваў у сшыткі шырокім почыркам двойкі, (тады пераважна з трымлівалася пяцёркі), не абавязкова было ўсё вывучаць, можна было час-ад-часу выйсці на падворак, пабіцца ў снежкі і г. д. Зусім што іншае было, калі вяртаўся тав. Сяргей.

І вось так, калі не памыляюся, дзесь на правесні здарылася тое, што прымусіла нас надоўга развітацца з вучобай. У Крынках партызанамі была ўзарвана электрастанцыя. Па мястэчку пачало шалець гестапа. Менш больш на дзень перад узарваннем электрастанцыі нашы настаўнікі зніклі з мястэчка.

Вось у такіх умовах існавала першая ў акоіліцы, мабыць і ў цэлым павеце, беларуская школа сарганізаваная беларускімі партызанамі, якія дзейнічалі ў недалёкіх лясах Кнышынскай пушчы.

Гэтых цудоўных хвілін, калі я вучыўся на сваёй роднай мове ва ўмовах жорсткага фашысцкага тэрору, не забуду праз усё сваё жыццё.

С. Я.

Саматужніцтва ў вёсцы

На Опольшчыне развіваецца саматужна вытворчасць вярбовых вырабаў. Напрыклад у вёсцы Стары Сёлкавіцы існуе вытворчы калектыў, які налічвае 95 членаў.

На здымку бачым, як Ружа Сопа з вёскі Хрусціцы робіць кош.

Фота — *Медза*

З конкурсу збіральнікаў народнай творчасці

Добра зразумеў

Жыў бацька з сынам. Бацька жыў багата, меў добрую гаспадарку. Жыццё праходзіла ў дастатку. А сын пры бацьку таксама жыў весела, ніколі не меў забот, ні аб чым не думаў. Бацька пастарэў, надышоў час паміраць. Перад смерцю паклікаў бацька сына і кажа: — Ну, сынок, глядзі, каб у цябе што тыдня былі новыя боты, каб поле было не поснае, каб яно заўсёды было засквaранае.

Сынок кажа: — Добра, бацьку.

Пасля смерці бацькі сын пачаў сам гаспадарыць. Зараз заказаў сабе новыя боты. Пахадзіў у іх тыдзень, потым закінуў на вышкі, а купіў новыя. Праз тыдзень абуў другія, а потым зноў новыя і г. д.

А калі ішоў баранаваць, то да бараны прычапіў полаць сала, цягаў яе і так скварыў поле.

І пачаў сын бяднець.

Аднойчы пытае старэйшага суседа, чаму ў яго (сына) нічога няма, як было ў бацькі, а ён усё робіць так, як казаў бацька.

— Вось які ты дурны, — кажа сусед — яшчэ мала цябе гора навучыла. І вытлумачыў словы бацькі.

Тады сын зняў з вышкі боты, вычысціў іх і яны сталі зноў новымі. Поле пачаў угнойваць. І з гэтага часу пачаў разжывацца.

А. МАЗАЛЕЎСКІ
Хілімоны.

АДКРЫТАЕ ПІСЬМО

Мой дарагі сябра — пачынаючы паэт!

Мы з Табой мала знаёмыя. Можа нават калі выпадкова і сустракаліся разам на вуліцы, у цягніку, ў дарозе не ведаючы адзін пра другога. Праўда — я забыўся — сустракаюся з Табой амаль штодзень праз Твае пісьмы, у якіх Ты ні раз няўдалымі радкамі стаўляеш першыя свае паэтычныя крокі. Тады бачыш, што мы з Табой аднак знаёмыя. І дзеля таго як добра знаёмаму, як сябра сябру — пішу я Табе адкрытае пісьмо, бо Ты з'яўляешся мне вельмі блізкім і дарагім.

Ёсць такая прыказка, што кожны англічанін — гэта марак, італьянец — спявак, доктарам — паляк, украінец — казак. Тады я сказаў-бы, што кожны беларус — гэта... паэт.

Помню, як на пачатку г. года, калі толькі людзі пачулі, што мо' ў Беластоку будзе выдавацца беларуская газета — абілася гэта ў нас пісьмова — «паэтычным» рэхам.

Я думаю, што беларус, калі хоча паказаць, што ён вельмі шчыра пра якую справу піша — ён піша вершам. Бо ён думае, што так толькі можна выказацца ад шчырага сэрца. Вось якую паэтычную душу мае наш брат, беларус... Нядаўна я запытаў аднаго нашага сябра: — Калі ты напісаў свой першы верш?

Ён адказаў, што тады, калі пачуў што паўстае «Ніва».

Нашае жыццё робіцца штораз больш радасным. Вялікія падзеі, ці прыгожасць нашай прыроды, нашыя пачуцці і хваляванні выклікаюць ў Цябе штурхок і натхненне апісаць гэта вершам.

А я, атрымаў яго, цешыўся, што Ты можаш усё гэта адчуць. Ні раз Твой верш крыху мы тут дзе-не-дзе папраўім — а потым стараемся пераканаць галоўнага рэдактара каб абавязкова яго змясціць у нашым часопісе — бо ён — гэты верш так вельмі падабаецца, што ён аднак прыдатны ў друк.

А потым — потым цешыўся разам з Табой, калі ўбачу яго надрукаваным. Бо што тут многа гаварыць — ударыся ў грудзі, хто з нас калісьці не пісаў вершаў пад уплывам захаду сонца, ночнай цішы, ці... першага кахання?

Але трэба тут прызнаць, што не ўсе Твае вершы былі надрукаваныя. А Ты не раз дзівішся, па якой прычыне...

Перадусім не ўсе Твае вершы падыходзілі да друку — былі слабыя. Часта здаралася так, што каб Твой верш паправіць трэба было-б яго цэлага «перарабіць». І тады гэты верш не быў-бы... Твой. Бо часта мала адчуваеш Ты родную мову і не сябруеш з... граматыкай.

Паэт з'яўляецца, можна сказаць, нашым настаўнікам. А як можа хтосьці быць настаўнікам, калі ён сам вельмі слабенька чытае і піша. Як можа паказаць, што робіцца ў сэрцы пушчы той, хто блукаецца з берагу?

Раджу тады вельмі многа чытаць і вельмі многа вучыцца на роднай мове. Трэба пазнаць вялікі скарб нашай беларускай літаратуры з яе слаўтнасцямі. Трэба пазнаць усю літаратуру — а перш за ўсё нашу мову. А потым сэрца Табе само падкажа...

Ніхто, нікому і ніколі не мог сказаць, дзе сакрэт паэзіі. Тады і я не магу даць Табе гатовай рэцэпты. Магу толькі параіць — цяпер, у доўгія зімовыя вечары пастарайся сарганізаваць у сваім асяроддзі гурток аматараў літаратуры, вазьміце ўдзел ва ўсепольскім дэкламатарскім конкурсе, захапі гэтым моладзь, якая часта дрэнна праводзіць час. Падтрымлівай іскрынку паэзіі, можа яна разгарыцца вялікім полымем.

І. ВЕРАС

P. S Прышлі свой новы верш, а таксама не забывай пісаць да нас прозай. І. В.

БАЛЕСЛАЎ МАНКЕВІЧ.

Гутаркі аб мове

(Гутарка 5 — працяг)

Перад збегам зычных, калі першы з іх ёсць *л, м,* або *р* пішуць прыстаўныя галосныя *а* або *і*: *аржаны, іржышча, імшары, ільняны, імкненне, ільбы, імгла, іржа.*

ЧАРГАВАННЕ ГУКАЎ.

Калі з дадзеных нам слоў мы будзем утвараць новыя словы, або дадзеныя словы будзем змяняць, то мы заўважым, што ў асновах многіх слоў некаторыя гукі змяняюцца, як кажуць, чаргуюцца.

Чаргаванне сустракаецца як у зычных, так і ў галосных гукаў.

Разгледзьце ўважліва ніжэй прыведзеныя выпадкі чаргавання зычных:

з—ж: казаць — кажу, вязаць — вяжу;
г—ж: бягу — бяжыш, стрыгу — стрыжэш;
д—с: кладу — класці, вяду — весці;
с—ш: прасіць — прашу, касіць — кашу;
к—ч: сяку — сячэш, пяку — пячэш;
б—бл: любіць — люблю, рабіць — раблю;
к—ц—ч: шапка — шапцы — шапачка;
ск—шч: трэск — страшчаць, пускаць — пушчу;
ст—сц—шч: мост — масціць — машчу;
д—дз—дж: язда — ездзіць — езджу.

А вось некалькі прыкладаў на чаргаванне галосных:

е—ё—я: весці — вёў — вяду;
о—а: воз — вазіць, носіць — насіць;
е—і: цвет — цвісці;
е—о—і: выберам — зборны — збіраць;
о—у—ы: сохнуць — сухі — прасыхаць;
ой—і: бойка — біць, пойла — піць.

БЕГЛЫЯ ГАЛОСНЫЯ.

Часам пры змяненні слова галосныя *о, е* выпадаюць, як кажуць, чаргуюцца з нулём гуку. Такія галосныя называюцца беглымі, напрыклад: *сон — сну, дзень — дня, трохсот — трыста, брусок — бруска, лён — льну.*

ПРАКТЫКАВАННІ.

1. Перапішыце словы, аддзяляючы прыстаўкі, суфіксы і канчаткі (у тых словах, у якіх яны ёсць):

Фасоля, бульба, сноп, садок, прысады, знадворны, двор, дваровы, садочак, перасадзіць, стары, старая, старасць, хата, хатні, хатка, перавозчык, завоз.

2. Перапішыце словы і падкрэсліце ў іх зычныя і галосныя, якія чаргуюцца:

Страха — стрэшка — на страсе; рука — ручка — у руцэ; луг — лужок — на лузе; гром — грымець, мор — заміраць — памерці.

СТАРАЯ НАРАЎ

Нараў — старая мясціна, шмат старэйшая чым Беласток, ляжыць над берагамі шырока разлітай ракі аб гэтай самай назве.

Аб старасці яе сведчаць не толькі старыя хронікі і запіскі, але паасобна знаходжаныя прылады, зброя зробленая з каменя. Аб гэтым сведчаць таксама грады і курганы, якія знаходзяцца на палях навакольных вёсак, такіх, як Макаўка, Тыневічы, Крывец, Ласінка, Кутавая, Гажна, Рагазы, Паўлы і інш.

Аб старым асадніцтве на гэтай тэрыторыі сведчаць таксама легенды, якіх тут вельмі многа захавалася і якія ад вякоў перадаваліся з пакалення ў пакаленне. Сярод мясцовага грамадства захавалася асабліва многа легендаў аб старым урочышчы якое называецца тут Старай Нарвай. Урочышча ляжыць у самым сэрцы Лядскай пушчы, на шырокім узгорку знаходзячымся там, дзе пераважна граб, ды ельнік расце — сярод забалочаных лясных нетраў, якія складаюць 70 і 71 участкі лесу і знаходзяцца на ўсход ад ляснай вартоўні Падваські, а на поўнач ад дарогі Ваські — Капітаншчына.

На ўрочышчы захавалася 53 курганоў - магіл. Чатыры з іх у гадах 1937 — 1938 былі раскапаны і даследаваны дэлегатам Дзяржаўнага Археалагічнага Музея ў Варшаве, Антонім Клейнам.

Паводле даследванняў аказалася, што гэта курганы з IX і XI ст. ст. нашай эры. Ад берагу ракі Нараў аж да самага ўрочышча пабудавана каменная грабля. Грабля гэтая праходзіць прамой лініяй з поўначы на поўдзень, сярод балот і імшараў, служыла забеспячэнню курганоў ад знішчэння і сведчыць аб тым, што людзі шанавалі іх. Зараз уздоўжграблі праходзіць лясная вузкакалейка.

Што кажуць легенды аб гэтым урочышчы. Старэйшыя людзі кажуць, што на сённяшнім абшырным узгорку ўрочышча акружанага дрымучымі барамі, непрабытымі балотамі і дрыгвою знаходзіўся вялікі ўзмоцнены град. Жыхары града праз доўгія стагоддзі жылі багата і спакойна, займаліся паляўніцтвам і лоўляй.

У навакольных лясах было поўна звяроў, мёданосных пчол, а ў рацэ Нараў, так як у жаднай іншай на свеце, — мноства рыбы. Палі і сенажаці былі вельмі ўраджайныя, так што добра развівалася жывёлагадоўля, а людзі збіралі таксама высокія ўраджаі. Бяспечна жылі жыхары Старай Нарвы. Не было ворага, які-б хацеў прабірацца гэтай цяжкай дарогай, праходзячай цераз лясы і балоты. Яму нялёгка было арганізаваць паходы на град і яго жыхароў.

А каб нават і перамог тыя перашкоды, то перад самым градам мусіў-бы затрымацца бязрадна, бо ў град вяла толькі адна камянная дарожка (грабля, аб якой мы ўжо гаварылі), якой нельга было нават убачыць.

Яна знаходзілася пад паверхняй вады. У якім месцы праходзіла гэтая падводная сцежка ведалі толькі жыхары Старай Нарвы. Вяла яна ў кірунку ракі Нараў, чаго-б ніхто не спадзяваўся. Аднак мела гэта іншае практычнае абгрунтаванне. Нараў была тады адзінай і найменшай камунікацыйнай магістраляй. Нарвай можна было даехаць да такіх градоў як: Сураж, Тыкацін, Візна і Ломжа, якія з'яўляліся ў той час значнымі гандлёвымі цэнтрамі.

Жыхары старай Нарвы падтрымоўвалі гандлёвыя суадносіны з гэтымі градамі. Вазілі там рознае багаццё сваёй пушчы напрыклад: футры, воск, мёд, а ў замен за гэта прывозілі цэнную жалезную зброю, аздобы з бронзы, шкла, бурштыну, або старанна зробленыя аздобы з раговай косці, за якімі прападалі і якімі любілі прыстройвацца жанчыны.

Гандаль гэты загубіў град і большасць яго жыхароў. Суседняе племя злакомілася на багацце Старай Нарвы. Правадыры гэтага племя дапільнавалі, як праходзіць схаваная пад вадой грабля і калі большасць паляўнічых адплыла на загружаных суднах уніз ракі на гандаль — суседняе племя нахлынула быццам навальніца на мясцовае насельніцтва.

У горадзе былі толькі жанчыны, дзеці і старэчы. Пачаткова яны заўзята бараніліся, аднак мусілі ўступіць. Калі паляўнічыя вярнуліся з далёкага падарожжа — град быў абсаджаны ворагам. Яны былі намераны адваяваць свой град і знішчыць ворага, аднак не ўдалося. Варожая сіла была значна мацнейшай. Страціўшы ўсю надзею ў магчымасць адваявання сваёй сялібы яны адступілі. Занялі месца над самай ракой, залажылі новую сядзібу ізноў назвалі яе Нарвай.

Так паўстала сённяшняя мясціна Нараў, якой гістарычныя першыя заснаванні гінуць недзе ў змроку вякоў.

Марны лёс спаткаў паганых захопнікаў Старай Нарвы. Яны не маглі прызвычаіцца жыць сярод балот, імшараў і лясоў. Пачалі хварэць на рэўматызм, трасцу і цынгу. Вымучаныя цяжкімі хваробамі вырашылі ўцякаць.

У пакінутым імі градзе ўжо ніколі ніхто не жыў. Засталіся па ім толькі ўспаміны.

Вось аб чым можна даведацца з легенды, але ў рэчаіснасці ўрочышча Старая Нараў з'ўляецца толькі старым могільнікам, аб чым сведчаць знаходзячыеся тут курганы. Няма сумнення, што калісьці даўно, даўно існаваў тут нейкі гістарычны град, які потым быў заменены ў могільнік, але сумняваючым з'яўляецца тое, што да ўзгорка, дзе стаяў град праз балоты і твань людзі будавалі некалькі кілометраў даўжыні грэблю толькі дзеля таго, каб утварыць там могільнік. З другога боку, гурбы камення і валуноў ляжачых каля палножжа курганоў навялі людзям думку, што гэта рэшткі нейкіх фундаментаў і далі пачатак гэтай легендзе.

Больш праўдзівым з'яўляецца тое, што першы град Старая Нараў знаходзіўся над берагамі ракі Нараў, там, дзе сёння знаходзіцца вёска Рыбакі, або бліжэй сённяшняй Нарвы, на гары званай «Гарой Каралевы Боны», дзе ў істоце былі адкрыты сляды ранняга гістарычнага асадніцтва.

ЯКУБ АНТАНЮК

Новы штотыднёвік

З новым годам ольштынскі часопіс на польскай мове «Вармія і Мазуры» мае пашырыць сваю дзейнасць і на Беластоцкае ваяводства. У выніку таго замяніцца у штотыднёвік і атрымае новы загаловак. Зараз праектуецца загаловак «Крэсы».

Аб патрэбе Польскага грамадска - культурнага часопіса спрачацца не будзем.

Ініцыятыву ольштынскай рэдакцыі, не можна лічыць інакш як цэннай. Барацьба пісаным словам за развіццё культуры ваяводства з'яўляецца вельмі важнай справай. Аднак здаецца нам, што загаловак «Крэсы» не адпаведны. У ім надта многа гістарыч і не зусім добрага паняцця. Думаем, што можна знайсці іншы, лепшы загаловак.

Усепольскі з'езд эсперантыстаў

У сувязі з 70-годдзем утварэння сусветнай мовы эсперанто і 40-годдзем смерці яе стваральніка Людвіка Заменгофа, у наступным годзе адбудзецца ў Беластоку - (горадзе дзе нарадзіўся Заменгоф) усепольскі з'езд эсперантыстаў. Заявы аб удзеле ў з'ездзе прыслалі 56 дзяржавы.

Р.

16.XII.1918 г. паўстала Комуністычная партыя працоўных Польшчы перайменавана ў 1925 годзе на Комуністычную партыю Польшчы.

16.XII.1770 г. нарадзіўся вялікі нямецкі кампазітар Людвік Бетховен.

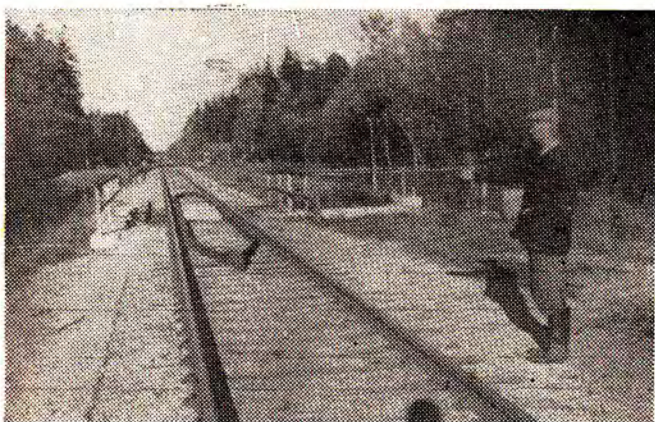
Бетховен з'ўляецца вядомым усяму свету. Сваімі операмі. санатамі і іншымі музычнымі творамі, асабліва характэрнымі сімфоніямі і шматлікімі канцэртамі здабыў людскія сэрцы.

А. ОМІЛЬЯНОВІЧ

(6)

ПАРТЫЗАНЫ

— У гэтым месцы — паказвае былы партызан Цярэнці Яноўскі — 7 лістапада 1943 г. Грыгор Саевіч са сваёй групай ўзарваў транспарт СС-оўцаў, якія накіраваліся на ўсходні фронт.

Пасля ўзялі ў гаспадароў коні і паімчаліся ў бок пушчы стараючыся не трапіць у засаду і ўцячы ад пагоні. Былі мы ўжо ля вёскі Ляды. Раптам недзе з боку пачуліся стрэлы. Упаў з каня смяротна ранены партызан Сяргей. Мы кінулі коні і праз палі дабраліся да свайго атрада.

— Настаў кастрычнік 1943 года — успамінаў далей Саевіч. Набліжалася гадавіна Вялікай Кастрычніцкай рэволюцыі. Наш атрад пастанавіў належна адзначыць яе, зразумела, так каб і не забылі гэтай гадавіны немцы. Трэба было ўзарваць вайсковы транспарт. Але чым? «Неабходнасць з'ўляецца маткай вынаходстваў» — гаворыць прымаўка.

У нашым атрадзе знаходзіліся людзі розных спецыяльнасцей: мінёры, артылерысты, піратэхнікі. Мелі тады 15 артылерыйскіх снарадаў, — такіх па 50 кілограмаў. З двух такіх снарадаў мінёр Пятухоў выбраў выбуховае рэчыва і зрабіў міну вялікай сілы. Падрыхтаваў таксама спецыяльны ўзрывальнік. Міна была гатовая. Штодзённа мы клапатліва аглядалі яе.

Прыйшоў дзень 7 лістапада — гадавіна Кастрычніцкай рэволюцыі. Ад камандзіра кожны атрымаў заданне: хто ў разведку, хто на паляванне на шпікоў, другія з лістоўкамі. Я і яшчэ 5-х партызанаў атрымалі заданне ўзарваць нямецкі транспарт на лініі Гайнаўка — Нараўка. Высланая раней разведка паведаміла, што чыгунка ахоўваецца патрулямі і што па ёй часта ідуць вайсковыя транспарты.

Задача была нялёгкая але абавязацельства трэба было выканаць. Пасля поўдня выйшлі мы з атрада нясучы з сабой цяжкую міну. За вёскай Пераходы, ля ўскраіны пушчы быў высокі насып і мосцік — ідэальнае месца для ўзрыву. Падпоўзя вельмі блізка да чыгункі, разгледзеў. У далі было відаць нямецкі бункер у Новасадах. Па насыпе прайшоў нямецкі патруль. Найгорш было, што мы не мелі аўтаматычных узрывальнікаў. Нашу міну трэба было ўзрываць шнурком. А гэта з'ўлялася небяспечным, немагчыма было далей адыйсці ад чыгункі.

Змяркалася. Двух партызанаў пайшло ў дазор, а я, Пятухоў і яшчэ адзін падпоўзлі да самых рэяк. Не пераводзячы духу хутка выкапалі рыдлёвачкай і рукамі пад рэйкай ямку, Пятухоў змясціў у ёй міну, прывязаў шнурок. У момант усё гэта засыпалі пяском, працягваючы шнурок у кусты і маскіруючы яго зямлёю. Падчас гэтых дзеянняў са страху і спеху дрыжэлі рукі. Засцерагальнік быў зняты, адзін няўважлівы ўдар і міна магла выбухнуць. Нарэшце ўсе мы зышліся ў кустах. Маўчалі. Кожны дрыжэў ад хвалявання. Ці ўдасца? З'ўлялася гэта нашая першая работа.

Недзе блізка забрахаў сабака, рыкалі каровы, цямнела. Ці ведаеце, што значыць чакаць у такі момант? Яшчэ і сёння, калі ўспомню гэтыя хвіліны, пачынае моцна біцца сэрца, і пацеюць далоні.

Група партызан атрада імя Дзержынскага з Белавежскай пушчы.
На здымку: м. ін. жанчыны з вёсак Гайнаўскага павета.

Нарэшце ад Гайнаўкі пачуўся паравозны гудок і глухі грукат колаў. Едзе...

Прытаіліся мы ў кустах, як да скачка. Зірнуў я на Пятухова. Той спакойна накруціў на руку канец шнурка, зацісную у кулак і чакаў. Я непрыкметна пацісную яму руку.

Пільна ўглядаліся на віднеючы насып чыгункі. Менавіта там, ужо хутка... грукат цягніка нарастаў, ужо, ужо.

Урэшце паказаліся цьмяныя агеньчыкі фар і на насып «уляцеў» пыхкаючы парай паравоз. У гэту хвіліну жудасны грук ускалыхнуў паветрам, прыцісную нас да зямлі, аглушыў Доўгі час ляцеў па пушчы тысячным рэхам грукат выбуху, бразгат падаючага з насыпу паравоза, ламаліся запоўненыя эсэсманамі пульманаўскія вагоны. Выглядала страшна, жудасна.

Не было часу захапляцца гэтым відовішчам. Пабеглі мы ўглыб пушчы. Ад радасці скакалі як дзеці паціскаючы сабе рукі Была гэта нашая першая вялікая перамога. Рэха гэтай перамогі чуваць было і ў навакольных вёсках, і ў многіх партызанскіх лагерах.

(Працяг будзе)

Ці на гэта цяма рады?

Часта ўзіраюся на школьнікаў у нашай вёсцы і трэба прызнаць, што шмат з іх неалпаведна захоўваецца. 13-ці і 10-ці гадовыя хлапчукі кураць папіросы і хуліганяць. Правадыром маладых хуліганаў з'яўляецца трынаццацігадовы Сцяпан Андрэйчук. Сцяпанка не мае бацькоў. Яго выхоўваюць брат і сястра. Брат і сястра бачаць, што з хлопца расце разбойнік і нічога на тое не кажуць.

Пралаўцам у нашым ГС-е з'яўляецца Пятро Саўчук.

Яго сын — малалетак Голік у прысутнасці бацькі бярэ з крамы папіросы, запалкі і курыць колькі хоча. Бацька нічога на гэта не кажа. Здараецца і так, што сын Саўчука і віно п'е — гэтым таксама бацька не займаецца і нават не думае пакараць яго.

Добрасумленныя людзі нашай вёскі з абурэннем глядзяць на маладых хуліганаў і на іх учынкі. Трэба каб бацькі Саўчука і выхаваўцы Андрэйчука падумалі над тым, што вырасце з хлапчукоў [illegible] малалеткаў, якія ўжо зараз кураць папіросы, п'юць віно і хуліганяць.

Чытач
з Дубіч Асочных

P. S. Рэдакцыя звяртаецца да моладзі з просьбай: напісаць які Ваш погляд на ўчынкі 13-ці гадовага хлапчука Сцяпана Андрэйчука. Ці ў Вашай вёсцы здараюцца выпадкі хуліганства? Што трэба рабіць каб гэтага не было?

Нашы карэспандэнты і чытачы пішуць

У час забяспечыць будынак ад холаду

Школа ў Дубічах Асочных, Гайнаўскі павет знаходзіцца ў доме гр. Янкі Грамадскага. Будынак ужо другі год не забяспечаны ад холаду. Дзеці мерзнуць. Будынак трэба неадкладна абшаляваць. Гр. Грамадскі складаў прашэнне ў ГРН у Новым Беразове, але ГРН справы не ўладзіла.

Ці-ж сапраўды ГРН Новае Беразова не можа даць крыху дошак на падрамантаванне будынка.

ВАСІЛЬ ЯНЮК
Дубічы Асочны
Гайнаўскі павет.

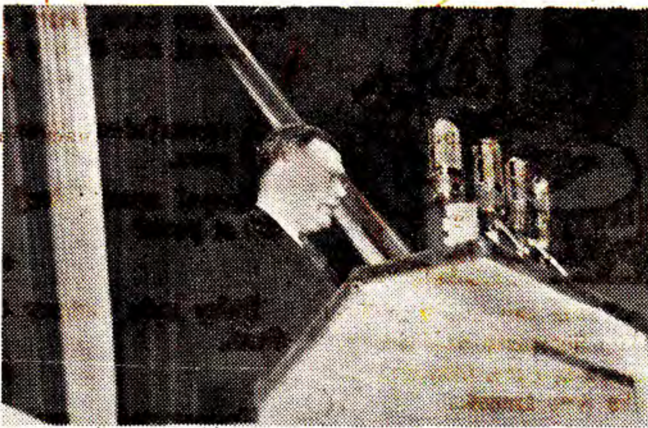
Новыя прамысловыя прадпрыемствы

У сувязі з ажыўленнем малых гарадоў у Беластоцкім ваяводстве паўстаюць новыя прамысловыя прадпрыемствы. Ужо неўзабаве ў Чорнай Весі будзе адкрыта швейная майстэрня, у якой 50 жанчын будуць займацца вырабам лёгкай канфекцыі.

У Беластоку, Бельску, Ломжы, Сувалках і Элку арганізоўваюцца швейныя майстэрні дзіцячага адзення. Сам спосаб прадукцыі — вельмі цікавы. Швачкі будуць атрымоўваць матэрыял на вагу, шыць у хаце і гатовыя вырабы будуць здаваць у прадпрыемства таксама на вагу.

Пачатковая вытворчасць паказала, што спрытныя швачкі зарабілі праз месяц па 1.200 злоты.

Многія з іх атрымаюць да хаты швейныя машыны. Б.

29 лістапада г. г. у Варшаве адбылася нарада грамадска - палітычнага актыву з усёй краіны. Нарада была прысвечана падрыхтоўцы да выбараў у сейм ПНР. У ёй удзельнічалі дзеячы ПЗПР, ЗСЛь, СД, народнага фронта, ЗСХ і г. д.

На нарадзе, між іншымі, выступаў з прамовай сакратар Галоўнага Праўлення Беларускага грамадска - культурнага таварыства Аляксей Казёл. Прадставіў ён праблемы якія хвалююць беларусаў — жыхароў Польшчы.

Прамову тав Казла горача прынялі ўдзельнікі нарады.

На здымку: тав. А. Казёл падчас выступлення на нарадзе.

Што аб гэтым думаюць улады ПКП

Касір ПКП у Семяноўцы мае вельмі цікавы звычай. Ён ніколі не дае здачы — кажа што «дробных» няма. А трэба сказаць, што жыхары Семяноўкі вельмі часта ездзяць у Гайнаўку за пакупкамі. 24 кастрычніка г. г. ён прадаў 30 білетаў і ўсё не даваў здачы. Білет з Семяноўкі ў Гайнаўку каштуе 4,60 зл., людзі даюць пераважна 5 злоты, а сорак грошы не атрымоўваюць.

Жыхары Семяноўкі пытаюць, што аб гэтым думаюць улады ПКП?

ЯНКА ІГНАЦЮК.
Семяноўка
Гайнаўскі павет.

* * *

Гайнаўка з'яўляецца нямалым чыгуначным цэнтрам, але будынак вакзальны прадстаўляе сабой агідную буду ў якой нават гадзінніка няма, на які маглі-б арыентавацца падарожнікі.

Трэба хоць які-небудзь гадзіннік павесіць у будынку.

УЛАДЗІМІР КОРХ
Войшкі, Бельскі павет

Новыя цагельні на Беласточчыне

Дзесяткі гадоў таму назад навокал Новага Двара ў Дуброўскім павеце існавала нямала цагельняў. Аб тым сведчаць ямы пасля выкапу гліны і зарослыя травой руіны цагельняў. Зараз навакольныя вёскі мусяць прывозіць цэглу з вёсак адлеглых дзесяткі кілометраў.

Сяляне Новага Двара, Грэбянёў ужо колькі разоў звярталіся да ўлад з прапановай, каб пачаць выпрацоўку цэглы саматужным спосабам аднак не атрымоўвалі дазволу. Зараз 9 жыхароў Новага Двара з Антонам Аўгустыновічам на чале аб'едноўваюцца каб прывесці ў дзеянне цагельню.

Усе яны складаюцца па 1.000 злоты і абавязваюцца самі працаваць. У цагельні будзе выпрацоўвацца 15.000 штук цэглы ў месяц.

За прыкладам сялян Новага Двара ідуць сяляне вёскі Грэбені. Апошнім часам гр. Браніслаў Шчукевіч склікаў сход, на якім абмеркавалася справа прывядзення ў дзеянне цагельні. 16 жыхароў вёскі згадзіліся злажыцца па 500 зл. каб вясной пачаць ужо выпрацоўку цэглы. Сяляне гэтых вёсак вераць у тое, што з боку адпаведных улад атрымаюць нейкую матэрыяльную дапамогу.

(А. О.)

Мой адказ на анкету „Нівы"

Сам вырашыш аб сваім часопісе

Найбольш мяне цікавіць у «Ніве» паэзія. Вельмі ўважліва чытаю кожны верш, разважаю над ім. Вяду спрэчкі са сваімі школьнымі сябрамі на тэму вершаў, змешчаных на старонках «Нівы». Мяне асабліва цікавяць вершы сучасных пісьменнікаў Беларусі як: М. Танка, Пімена Панчанкі, Пестрака і іншых, і вершы маладых паэтаў Беласточчыны. Вельмі падабаюцца мне, але не толькі мне, бо і ўсім маім таварышам змешчаныя на старонках «Нівы» апавяданні і іншыя празаічныя творы. Да такіх можна залічыць: «Зязюленьку» Я. Брыля, «Мішкаву жаніцьбу» В. Баршчэўскага, «Родную глухамань» С. Яновіча.

Цікавы таксама артыкул «Аб мове Эсперанто» Юр'ева змешчаны ў 34 нумары «Нівы». Але варта было-б у гэтым артыкуле змясціць урывак, фрагмент, на мове эсперанто, а побач пераклад на беларускай ці польскай мове.

Цікавымі і карыснымі з'яўляюцца артыкулы на тэму традыцыі Беларусі, яе літаратуры. Артыкулы на гэтыя тэмы павінны і далей друкавацца ў «Ніве».

Добра апрацоўваецца старонка «З Савецкай Беларусі». Толькі вось, што мне здаецца, што ў гэтым раздзеле мала месца даецца на артыкулы прысвечаныя беларускай моладзі, яе працы і яе ўдзелу ў культурным жыцці і г. д.

У «Ніве» можна знайсці біяграфіі некаторых пісьменнікаў Беларусі — гэта вельмі добра, яны павінны друкавацца, але павінны таксама друкавацца іх творы. На жаль да гэтага часу не многа іх было.

Прапаную раз ці два разы ў месяц, калі на гэта матэрыяльныя ўмовы пазваляюць, далучыць да «Нівы» спецыяльны дадатак. У гэтых дадатках можна было-б на працягу некалькіх месяцаў надрукаваць творы пісьменнікаў. Спецыяльны дадатак пазволіў-бы змясціць у «Ніве» больш літаратурных твораў і камплетаваць іх аддзельна ад нумароў «Нівы». Гэты дадатак павінен друкавацца так, каб яго можна было злажыць і сшыць як кніжку. У гэтых дадатках павінны друкавацца матэрыялы для беларускіх драматычных кружкоў.

У «Ніве» трэба больш пісаць аб даўнейшых і цяперашніх звычаях беларускага народа. У першых нумарах «Нівы» існаваў «Куток настаўніка», які зараз зусім занядбаны. Далей так не павінна быць. «Ніва» павінна быць дапаможнікам, крыніцай добрых парад для настаўніка ў навучанні беларускай мовы. Таксама занядбаны ёсць раздзел «Гаспадарскія парады».

На старонках «Нівы» павінны праводзіцца спрэчкі на найбольш цікавыя тэмы. А цікавых тэм ёсць многа, асабліва цяпер, калі ў жыцці нашай краіны адбыліся такія важныя перамены.

Мне найбольш падабаліся наступныя артыкулы: «Ліст у рэдакцыю» Зіны Кордаш, і «Так мацнее дружба» у 9 нумары «Нівы». Яны падабаліся таму, што аўтары шчыра і проста напісалі аб жыцці моладзі БССР, і аб яе дружбе з моладдзю з Польшчы. Падабаўся мне артыкул В. Лейчук: «Яны не чуюцца гаспадарамі» таму, што ў ім В. Лейчук дакладна апісала справу і дала дарогі вырашэння гэтай справы. Такія павінны быць артыкулы ў «Ніве».

Аб «Ніве» я размаўляю са сваімі суседзямі і знаёмымі. Нам усім у школе падабаецца «Ніва». Сведчыць аб гэтым факт, што вучні Педагагічнага ліцэя ў Бельску падпісалі падпіску на 132 «Нівы» на IV квартал г. г.

Песні, якія змяшчаюцца ў «Ніве», падабаюцца ўсім вучням нашай школы. Яны спяваюцца ў час перапынкаў у школе, і ў вольныя хвіліны ў інтэрнаце. Многа хлопцаў і дзяўчат умеюць іграць іх на скрыпцы. Апрача гэтага песні з «Нівы» спяваем у школьным хоры.

СЯРГЕЙ ФІЛІПЮК
Бельск

МАЛЫМ СЯБРАМ

Рэдакцыя «Нівы» з сапраўднай радасцю чытае пісьмы ад сваіх малых дарагіх сяброў — дзяцей. Сёння змяшчаем адно такое пісьмо і просім, каб усе дзеці пісалі ў рэдакцыю.

Дарагая Рэдакцыя «Нівы»!

Пішу да Вас пісьмо. Я Ваше пісьмо дастаў, вельмі дзякую. Дзякую і за канверты, якія Вы прыслалі. Вы пішаце, каб я прыслаў свой здымак. Дарагая рэдакцыя, я яшчэ не маю яго, як сфатаграфуюся, то адразу прышлю.

У нашай школе вучыцца зараз 80 вучняў. На ўроках беларускай мовы мы вывучаем прыгожыя вершы: пра восень, зіму і інш. Я вельмі люблю вершы Янкі Купалы.

Дарагая рэдакцыя! Я Вас ніколі не забуду. Буду пісаць да Вас пісьмы, ды і Вы да мяне прысылайце. Я вельмі люблю чытаць пісьмы з рэдакцыі «Нівы».

У нашай вёсцы ёсць бібліятэка. І ў школе ёсць бібліятэка. Я люблю чытаць беларускія кніжкі. Хацеў бы прачытаць кніжку пад загалоўкам «Старэйшая сястра», ды не маю яе. М ў Цябе, дарагая рэдакцыя, ёсць, то прышлі мне.

Я ўжо падпісаўся на маю родную «Ніву» на 3 месяцы. Люблю чытаць яе.

Дарагая рэдакцыя! Мо' хочаце, каб я нарысаваў Вам маю аколіцу, мой дом, дзе я жыву, наш лес. Дайце адказ.

А цяпер пасылаю Вам казку пра лісу.

«Жыў-быў дзед. Задумаў ён аднойчы паехаць на рэчку налавіць рыбы. Налавіў дзед рыбы і вязе дамоў. Пачула рыбу ліса. Захацелася ёй пакаштаваць. Лягла яна на дарозе і прытварылася мёртвай. Дзед узяў лісу і паклаў на воз. «Добры будзе з лісы каўнер» — падумаў ён. Тымчасам хітрая лісіца паскідала ўсю рыбу з воза і сама ўцякла».

ПЯТРУСЬ ІВАНЮК

Дарагі Пеця! Шчыра дзякуем за мілае пісьмо. Прышлі свае рысункі. Кніжкі, якую просіш рэдакцыя не мае. Пашукаем у кнігарні, а як знойдзем — то вышлем.

На слядах нашых артыкулаў

У артыкуле «Беспрацоўе — праблема якую можна вырашыць» змешчаным у 39 нумары «Нівы» мы пісалі аб новай галіне вытворчасці, аб прадукцыі драўляных тканін у Беластоку. Як паведамляюць нас, мясцовая ўлада развязала гэтую праблему. У Беласток прыехалі спецыялісты, каб урэшце пачаць выпрацоўку гэтых тканін.

Аддзел прамысловасці стараецца, каб чым хутчэй наладзіць вытворчасць і гэткім чынам забяспечыць працай сотні жанчын. К. Б.

Адказ на загадкі — жарты

Глядзі стар. 8

1. 7 — 4 братоў і 3 сястры
2. 5 працаўнікоў.
3. Парасон.
4. Драбіна.
5. Соль.
6. Мароз на акне.

Пасля бамбардзіроўкі Суэцкага канала англа - французкімі імперыялістамі сама мени нскалькі месяцаў канал будзе нядзейным.

— Вось, цяпер увесь свет убачыць, як мы ваюем за пастаяннасць плавання на Суэцкім канале.
Юмо

Старыя напевы

Яшчэ тыдзень тами назад думаў я, што ў Старабеpазове жывуць сапраўдныя беларусы, ды ўзяўшы 16 нумар «Нашага слова» бачу, што там і не чуваць аб беларусах. Лапські піша, што там жыве нейкі украінскі ДУХ. Хоць пры народнай уладзе пераc я верыць у духі, аднак адкрыццё Лапськага было так раптоўнае, што скалынуўся ў мяне ўвесь мой матэрыялістычны светапогляд і да таго паверыў я ў гэты Дух, што пачаў яго шукаць у сябе, у таварышаў, прыпамінаў людзей, з якімі сустракаўся ў беларускіх (як раней думаў) вёсках аднак не мог знайсці ЯГО.

З душэўнага атуплення вывёў мяне ўспамін з прачытанага недзе артыкула аб навуковай дыскусіі падчас аднаго украінскага навуковага з'езду ў Нью Иорку, дзе нейкі Гарняткевіч у дакладзе пад загалоўкам «Сучасны стан рэстаўрацыі стараукраінскіх малюнкаў у кафедры ў Кракаве» трымаўся фальшывага погляду аб гэтым, што старыя візантыйскага стылю фрэскі ў касцёлах Польшчы ў Кракаве, Сандаміры, Любліне ды іншых гарадах — належаць да украінскага мастацтва.

Гэтаму вучонаму напомнілі агульнавядомыя гістарычныя факты з Ягайлавага жыцця, што ён радзіўся, рос і выгадаваўся ў Беларусі і там-жа пазнаёміўся з беларускім царкоўным і свецкім мастацтвам, што ён палюбіў беларускіх мастакоў і калі зрабіўся польскім каралём, — папрасіў іх працаваць да сябе ў Польшчу. Беларускі характар гэтых фрэскаў падцьверджана доследамі польскіх, расійскіх, нямецкіх і украінскіх вучоных.

Тады, уявіце сабе, пан Гарняткевіч пачаў адмаўляць існаванне беларускага мастацтва наогул.

Успамін гэтай дыскусіі выцьверазіў мяне. «Старая песня» — падумаў я і пачаў зноў лічыць сябе беларусам, тым больш, што заўважыў я што аўтар «Нашага Слова» выступае ў кутку пад загалоўкам «Гумар і сатыра» (Чаловіче, бійся Бога, якое-ж у цябе дрэннае пачуццё гумару!).

У новае душэўнае хістанне ўвёў мяне № 4—5 «Звена», на гэты раз орган Рускага культурна-асветнага таварыства.

З гэтага часопіса даведаўся я, што беларускі хор з Белавежы гэта не беларускі хор, аісцінна рускі, да таго яшчэ і ўласнасць Рускага культурна - асветнага таварыства. І тут ДУХ толькі што другога братняга народа.

На гэты раз яшчэ старэйшая песня — шаполасоты адгалосак вялікадзяржаўнай матушкі Расіі.

Калі-ж урэшце ДУХІ пакінуць у спакоі душу беларуса!

Дзядзька Левань

Ці няма чаго больш патрабнейшага...

— Пятрусь! — кажа бацька да чатырохгадовага смыка — прыбліжаецца ёлка, які падарак хацеў-бы ты атрымаць?

Пятрусь думае і не можа прыдумаць.

— А можа напрыклад — падказвае бацька — хацеў-бы ты ...сястронку?

— Татачка, — адказвае Пеця — альбо-ж у нас у хаце няма нічога патрабнейшага.

Дайшоў да вываду

— Чаму ў вас на галаве няма валасоў?

— Бачыш сынок, таму што галава працуе.

— Дык я цяпер ведаю, чаму мамачка не мае вусаў. Р.

Пераканаўся

— Цяпер, Міхась, то і я пераканаўся, што радыё — гэта цудоўнае вынаходства...

— Калі ты яго ніколі не слухаеш!

— Дык што-ж, за тое мая старая сядзіць каля яго па цэлых днях...

Твой на заўсёды

Ён: — Калі ты парвала заручыны, тады прынамсі аддай пярсцёнак.

Яна: — Як я магу аддаць, калі на ім напісана «Твой на заўсёды»?

Няхай дасць бабуля

— Кастусь, выпі крыху рыбінага тлушчу.

— Не хачу...

— Выпі, сынок, хоць адну ложачку. Выпі.

— Ну то вып'ю, але няхай бабуля прынясе.

— А чаму толькі бабуля?

— Бо ў яе рукі трасуцца. Р.

У варажыхі

...Карта вам ясна паказвае... Неўзабаве палюбіце маладога брунета, будзеце мець з ім двое дзяцей...

— Ну добра, але што на гэта скажа мой... муж? Р.

ПРЫКАЗКІ і ПРЫМАЎКІ

Хаваецца як сабака ад мух.

Хоць вялікая фігура да дура.

Добры фурман адразу воз перавярне.

Хітрасцю цэлы свет пройдзеш, а назад не вернешся.

Дзяўчыненька, шуміць гай

(Для двух галасоў)

Запісаў Г. І. Цітовіч.

Дзяўчыненька, шуміць гай. (2)
Каго верна любіш, не забывай. (2)
Няхай шуміць, хай гудзе: (2)
Ды хто верна любіць — той сам прыдзе. (2)
«Дзяўчыненька, адчыні, (2)
Хаця-ж маё сэрца развесялі» (2)
«Ой, не буду адчыняць, (2)
Бо захочаш ночаньку начаваць» (2)
«Ой, не буду, не буду, (2)
Толькі ўзыйдзе месячык, як пайду». (2)
Мы сядзелі да зары, (2)
Пакуль стала відненька на двары. (2)
Зышоў месяц і зара, (2)
Аставайся, мілая, здарава. (2).

Падумай — Адгадай

ЗАГАДКІ — ЖАРТЫ

У мяне сясцёр і братоў на раўні. А ў мае сястры два разы менш сясцёр ніж братоў.
Колькі нас ёсць у сям'і?

* * *

5 працаўнікоў праз 5 гадзін выкапаюць 5 метраў рова.
Колькі працаўнікоў праз 100 гадзін выкапаюць 100 м рова?

* * *

Знізу клін, зверху блін, цячэ вада — яму не бяда.

* * *

Крутая гара, што ні крок — то нара.

* * *

У вадзе нарадзілася, а вады баіцца.

* * *

Вырас лес — цэлы белы, пехатой не пойдзеш — канём не паедзеш.

Адказы на загадкі шукайце на адной са старонак «Нівы».

АДКАЗ

на рэбус змешчаны ў 37 нумары «Нівы».

Развязка рэбуса — Выбары.

Кніжныя ўзнагароды выйгралі:
Анацік Зоя — Аўгустова, Артымюк Дымітр — Курашэва, Барута Базыль — Плёскі, Васілюк Мікола — Плёскі, Касцючук Аляксей — Чыжы, Кардаш Юрка — Новасады, Міранюк Ліда — Дэніскі, Рулзько Вацлаў — Варшава, Іванюк Пётр — Плёскі, Яўдасюк Ганна — Прагалі

Узнагароды пасылаем па пошце.

АГАФОН АБРОТКА ПАМАГАЕ

Абед — бульба, хлеб, заціркa
Сеў Абротка ля талеркаў.
Ложку ў руках трымае,
Ды зацірку заганяе.

Раптам ў акно стук, стук!
Паглядае наш сябрук.
Верабейчык з вераб'іхай
Кажуць: — Снег, снег
— дай нам крыха.

Устаў, падумаў Агафончык,
Рабіў да цямна, аж скончыў
Пабачце, што змайстраваў
На другі дзень ля вакна...

Вялікае ў птушак свята,
Шлюць Абротцы дэлегата.
Вось дзякуе верабей:
— Ты-ж даў прыклад для дзяцей

Галоўны рэдактар ГЕОРГІ ВАЛКАВЫЦКІ

Орган Беларускага грамадска - культурнага таварыства ў Польшчы. Адрас рэдакцыі гор. Беласток, вул. Маніфесту Ліпцовага 25, тэл. 25-89. Умовы падпіскі на 1 месяц 2 зл. 40 гр. 3 месяцы — 7 зл. 20 гр., 6 месяцаў — 14 зл. 40 гр., на год — 28 зл. 80 гр. Падпіску прымаюць усе паштовыя ўстановы, пісьманосцы Konto NBP I Oddz. Miejski Nr 102-7-161 w Białymstoku. Zlecenie na wysyłkę wydawnictwa zagranicę przyjmuje Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" — Warszawa, ul. Wilcza 46 — Konto PKO 1-6-100024 — Cena prenumeraty zagranicę: kwartalnie 10,15, półrocznie 20,30, rocznie 40,60 Паліграфічнае прадпрыемства ў Беластоку. Т-7-478